

Višinsko pribežališče pred nižinsko vročino

Vreme in razmere v gorah v meteorološkem poletju 2015

Letošnje poletje so bile naše gore obiskane kot že dolge ne. Vsako leto številnejšim tujcem smo se pridružili tudi mnogi domačini, ki smo se tjakaj zatekli pred nevzdržno, občasno prav neznosno nižinsko vročino. Po nižinah smo namreč imeli več kot tretjino vročih dni. To so dnevi, ko je najvišja dnevna temperatura zraka 30 stopinj Celzija ali več – torej je bilo več kot en mesec vročih dni v okviru poletnega trimesečja! V večjih mestih, kjer imamo opravka s tako imenovanimi mestnimi toplotnimi otoki (zaradi tega pojava je v njih še topleje, v poletnih dneh pa še bolj vroče kot v njihovem zaledju!) in na Primorskem ter v vzhodni polovici Slovenije pa še kakšnih deset stopinj več (v Ljubljani 42 °C, v Novi Gorici pa kar 51 °C).

Poletno meteorološko trimesečje je letos najbolj zaznamovala pogosta in dolgotrajna vročina, prav vsi poletni meseci pa so bili občutno toplejši od dolgoletnega povprečja. Najtežje smo prenašali vročino julija, ko so vroče popoldneve spremljala topla jutra. Marsikje po nižinah so zabeležili tudi tropske noči, s čimer imamo opravka takrat, ko se najnižja dnevna temperatura zraka (praviloma je to jutranja) ne spusti pod 20 °C. Junija in avgusta so bila jutra še dovolj sveža, da smo si vsaj za nekaj ur lahko oddahnili od velike toplotne obremenitve, sicer pa smo na veliko bežali v hladnejše kraje, tudi v višinska pribežališča. Najbolj je izstopal julij, ki je bil v večjem delu države rekordno toplel. V gorskem svetu je bila povprečna poletna temperatura zraka za skoraj 2 °C nad dolgoletnim povprečjem, kar se po temperaturi zraka uvršča v sam vrh. Večinoma so dosegle višinske postaje drugo najvišjo vrednost povprečne temperature poletnega trimesečja. Primat še vedno ostaja poletju

2003, ki je bilo še bolj vroče. Podobno visoka kot letos je bila povprečna poletna temperatura tudi leta 2012. Spomnimo se – lansko poletje, ki je bolj kot z vročino postreglo z oblaki in dežjem, je bilo po povprečni temperaturi zraka pravo nasprotje letošnjemu, saj je bilo za okrog 2 °C hladnejše in s tem blizu dolgoletnemu povprečju obdobja 1981–2010. Zaradi izrazitega segrevanja ozračja nad Slovenijo imamo v zadnjih desetletjih vse več "vročih" poletij. Če bi primerjali le poletja po letu 2000, letošnje niti ne bi bilo tako izjemno, povsem druga zgodba pa so poletja pred letom 1992. Takšno poletje, kot je bilo letošnje, bi bilo pred toletnico, ki deloma sovпада z izrazitimi podnebnimi spremembami konec osemdesetih in v začetku devetdesetih let 20. stoletja, daleč nad takratnimi rekordi. Letos je v gorah v času največje vročine tudi UV indeks dosegal vrednosti 10. To so gotovo občutili vsi, ki se niso pravilno in pravočasno zaščitili ali pa se niso izogibali hoji v času, ko je sonce najvišje, vročina pa največja, tj. praviloma med 11. in 15. uro, otroci in starejši pa še kakšno uro prej oziroma pozneje. Zanimivo je, da nismo imeli opravka s hujšo sušo, saj so občasni zelo močni nalivi poskrbeli, da letošnje poletno padavinsko povprečje niti ni tako zelo slabo. Kot je temu pogosto, smo bili priča veliki časovni in prostorski spremenljivosti višine padavin. V večjem delu vzpetega sveta smo glede na dolgoletno povprečje zabeležili rahel do zmeren padavinski primanjkljaj (od nekaj odstotnega pa vse do okrog 20-odstotnega), ponekod na zahodu pa je bilo padavin več od dolgoletnega povprečja. Na širšem Goriškem in v Srednjem ter Spodnjem Posočju je bilo letošnje poletje s prek 450 mm padavin med bolj namočenimi v zadnjih dvajsetih letih. Po drugi strani pa je v Šmartnem pri Slovenj Gradcu padlo skromnih 252 mm, kar je druga najmanjša vrednost po letu 1961,

Podor v severni steni Grintovca
sredi julija Foto: Jurij Rous

Sprehodimo se na kratko še skozi posamezne mesece letošnjega meteorološkega poletja. Prva polovica junija je bila vroča in sončna, dežja pa je bilo le za vzorec. Skupaj z uborno snežno odejo je vse skupaj prispevalo k temu, da so ostali na Kredarici brez snega že 7. junija oziroma več tednov prej kot

po navadi. Sredi meseca je bilo vreme že bolj spremenljivo, na začetku zadnje dekade pa smo ob prehodu hladne fronte dočakali izrazito ohlajitev. To je v večini vzpetega sveta pospremila zajetna, več kot 100 mm velika padavinska pošiljka, vzdolž Bohinjskega grebena celo nad 200 mm. Nekaj manj sonca je bilo le v Julijih. Prvi dan meseca je bilo na Kredarici 70 centimetrov snega, ki pa ga je pobralo prej kot v tednu dni. Nekoliko več padavin

¹ Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Novi trg 2, Ljubljana

od povprečja je bilo v zahodnih in vzhodnih predalpskih hribovjih. Kot smo omenili v uvodu, je bil letošnji julij eden najtoplejših pri nas in najtoplejši v svetovnem merilu oziroma odkar zadnje poldrugo stoletje natančneje spremljamo povprečno temperaturo Zemljinega površja. Mesec sta zaznamovala dva vročinska vala, ob katerih se je po nižinah najvišja dnevna temperatura zraka večkrat povzpela prek 35 °C. Prvega smo doživeli že na začetku meseca, iztekel pa se je z izrazito ohladtivjo ob koncu prve dekade. Drugi vročinski val je bil še daljši, spremljalo pa ga je zelo visoko izhlapevanje, ki je bilo, poleg ostalega,

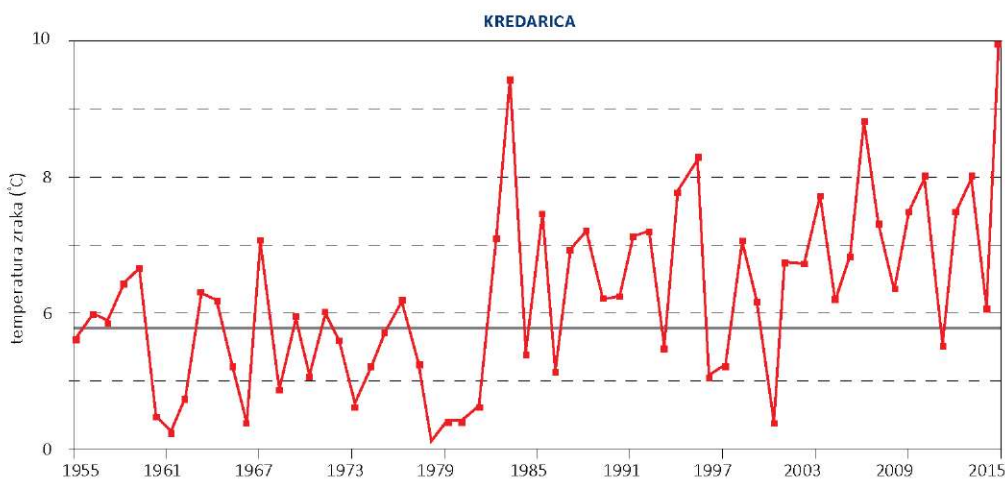
tudi posledica izjemno suhe zračne mase nad našimi kraji. Zadnji vikend v juliju smo le dočakali odrešino osvežitve s padavinami. Večine padavin smo bili deležni v zadnji dekadi meseca; poleg Julijcev so bile te obilne tudi na območju Jezerskega. Tudi avgust se je nadaljeval v podobnem slogu – z obilico sonca in nadpovprečno visokimi temperaturami zraka. Prva polovica meseca in zadnjih pet dni je bilo večinoma sončnih, vmes pa nekaj spreminljivega vremena s padavinami. Takrat so bile temperature zraka nekoliko podpovprečne, sicer pa večinoma nadpovprečne, zlasti zadnji teden dni. Več od pričakovanih padavin je bilo le v Posočju.

Za konec pa, kot vedno, še nekaj vremenskih "ocvirkov" – letošnji so predvsem temperaturni. Na Kredarici so izmerili najvišjo povprečno juljsko (in s tem tudi mesečno, saj je julij praviloma najtoplejši mesec) temperaturo zraka doslej oziroma po letu 1955, in sicer 10,3 °C. Dosedanji rekord iz leta 1983 (9,8 °C; najhladnejši julij je bil leta 1978 s samo 4,1 °C) smo presegli kar za pol stopinje Celzija. Na tej postaji je sicer dolgoletno juljsko povprečje 5,8 °C, s čimer je bilo letošnje preseženo kar za 4,5 °C. 6. junija se je segrelo vse do 14,8 °C, mesec dni kasneje, 6. julija, pa celo do 18,1 °C. S slednjo vrednostjo pa nismo

ogrozili rekorda iz leta 1983 (21,6 °C). Omenimo še zanimivost, namreč, da so bile juljske temperature na Kredarici ves čas nad lediščem. V Ratečah, kjer imamo poleti v povprečju tri vroče dneve, smo jih letos zabeležili 12, kar pa je zadostovalo le za četrto mesto (leta 2013 smo jih imeli 16).

Tudi letos smo imeli kar veliko primerov manjših skalnih podorov in padajočega kamenja, saj so se tudi kamnine, ki tvorijo naše vršace, zaradi velikega dnevnega temperaturnega hoda intenzivno krčile in raztezale. Številni izviri so presahnilli med enim in drugim deževnim obdobjem, saj ni bilo snežišča, ki bi jih hranila v vmesnem času. Vroče poletje je dodobra načelo tudi oba naša ledenika. Izmera Triglavskega ledenika, ki je potekala v začetku septembra, je pokazala, da se je ledenik po podpovprečno snežni redlini in zelo nadpovprečno topli talini dobi po površini vnil na obseg izpred nekaj manj kot desetletja. Morda sta mu šli kasneje pri ohranjanju na roko obe septembrski sneženji in hladnejši obdobji, ki pa jima je obkraj sledilo obilno deževje vse do najvišjih vršacev. Več in natančneje o tem pa že v pregledu vremena v naslednjem letnem času, ki naj vam ga v čim večji meri popestrijo jesenske barve in modrina neba. Enostavno kot vremenski pregovor naj bo oktober – in z njim tudi november – dober! ☉

Potek povprečne srednje mesečne temeprature zraka v juliju na Kredarici v obdobju 1955 in 2015, letošnja je bila rekordna. (Vir: ARSO)

Preglednica: Povprečna temperatura (°C) in količina padavin (mm) v meteorološkem poletju 2015 ter primerjava s povprečjem za obdobje 1981–2010 Vir: Arhiv Urada za meteorologijo Agencije RS za okolje.

Postaja (nadmorska višina)	Povprečna T [°C]	Odklon T [°C]	Padavine [mm]	Indeks padavin glede na povprečje niza 1991–2010 (povprečje – indeks = 100)
Rateče (864 m)	17,9	1,6	361	83
Lisca (943 m)	18,2	1,8	339	90
Vojsko (1067 m)	17,0	1,4	498	104
Vogel (1535 m)	14,6	1,6	649	98
Krvavec (1740 m)	13,3	1,7	467	103
Kredarica (2514 m)	8,2	1,9	606	95